

иницијативе (али и неких других установа). Сходно начелу да у Републици Србији сувереност припада свим грађанима, њен Устав од 1990. год. је предвиђао и референдум и народну иницијативу као облике непосредног одлучивања и остваривања те суверености. Што се тиче референдума, био је предвиђен и уставотворни и законодавни референдум, с тим да је референдум био обавезан само у случају промене устава и промене границе. Поред обавезног, постојала је и могућност за коришћење факултативног референдума и то онда када би захтев за расписивање републичког референдума поднело 100.000 бирача или када би сама Народна скупштина одлучила да о појединим питањима из њене надлежности одлуку донесу грађани на референдуму. Посебан облик референдума у Србији се примењивао у случају опозива председника Републике (због повреде Устава) јер су тада грађани већином од укупног броја бирача потврђивали одлуку донету (двотрећинском већином) од стране Народне скупштине да је председник повредио Устав. Одлуку о расписивању републичког референдума је доносила Народна скупштина на предлог најмање педесет народних посланика, Владе или најмање 10.000 бирача, и на њему се пуноважно одлучивало, када се већина од уписаних бирача одазове, с тим да је одлука (донета већином грађана који су гласали, ако није другачије регулисано) обавезна без обзира да ли се ради о претходном или накнадном референдуму. Осим републичког, расписивао се и спроводио и покрајински и градски, односно општински референдум где су грађани одлучивали о питањима и пословима предвиђеним статутима ових територијалних јединица. Поред референдума, Република Србија (својим Уставом од 1990. год.) је предвиђала и народну иницијативу као институцију непосредног одлучивања и то како за предлагање промене устава, тако и предлагање закона, мада је Закон о референдуму и народној иницијативи од 1994. год. проширивао њену примену и гарантовао право грађанима да предлажу и акте које су доносиле скупштине покрајине, града или општине. Иначе, за промену Устава Републике Србије се тражило да иницијативу поднесе најмање 100.000 бирача, а када се радило о предлагању закона, за ту иницијативу се тражило да је поднесе најмање 15.000 бирача. Поред ова два случаја где се користила самостално, народна иницијатива се комбиновала и са факултативним референдумом и то о питањима о којима је Народна скупштина могла да распише референдум и то (поред осталог) по захтеву најмање 100.000 бирача. Устав Републике Србије је познавао и институцију петиције и у том смислу предвиђао и право грађана да јавно критикују рад државних и друштвених организација и функционера и подносе представке,